

Aile İçi Şiddet ile Öğrencilerin Akademik Başarı Durumları Arasındaki İlişki: Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma¹

İrfan Yıldırım² – Zahir Kızmaz³

Öz: Bu araştırma, aile içi şiddet ile akademik başarı durumu arasındaki ilişkiyi konu edinmektedir. Araştırma, Diyarbakır'ın merkez içesi olan Bağlar'da bulunan ortaöğretim okullarına devam eden 9. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Çalışma toplam 1750 öğrenciyi kapsamaktadır. Araştırmanın verileri, öğrencilere uygulanan anket formu ile şiddet ölçeğinden⁴ elde edilmiştir. Araştırmada; ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve sahip oldukları meslekler ile ailenin gelir düzeyi gibi faktörler aile içi şiddetin görülmesinde birer etken oldukları, şiddete maruz kalan çocukların akademik yönünden önemli bir ölçüt olan TEOG sınavından düşük puan aldıkları dolayısıyla İmam Hatip Lisesi veya Meslek Lisesi gibi düşük puanla girilen okullara devam ettikleri, Fen Lisesine devam eden öğrencilerin ailede yaşanan şiddet türlerine en az maruz kalan kategoriye teşkil ettiği, Anadolu Lisesine devam eden öğrencilerin İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesine devam eden öğrencilerden daha az şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, aile içi şiddet ile öğrencilerin akademik başarıları arasında bir ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, Öğrenci, Akademik Başarı, Diyarbakır

¹ Bu makale, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılan “ Aile İçi Şiddetin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişkisi: Diyarbakır Bağlar Örneği” başlıklı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

² Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, yldirmirfann@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0001-9949-7667>

³ Prof. Dr. , Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, zkizmaz@firat.edu.tr, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0001-7686-4751>.

⁴ Araştırmada kullanılan şiddet ölçeği Türkiye’de ilk defa çalışmanın yazarları tarafından geliştirilmiştir.

The Relationship Between the Family Violence and Students' Academic Success: A Research on the Secondary Students

Abstract: This research focuses on the relationship between domestic violence and academic achievement. The research includes 9th grade students attending secondary schools in Bağlar which is the center district of Diyarbakır. The study included a total of 1750 students. The data of the study were obtained from the questionnaire and the violence scale. In the study; parents' education levels and occupations as well as the family income level were found to be factors in the evaluation of domestic violence. It was found that the children who were exposed to violence had lower scores on the TEOG, which is an important criterion in academic terms, and thus they attend to schools with low points such as İmam Hatip High School or Vocational High School. It was determined that students attending the Science High School constitute the category that is the least exposed to the types of violence experienced in the family, and that the students attending the Anatolian High School are exposed to less violence than the students attending the İmam Hatip High School and Vocational High School. As a result, there was a relationship between domestic violence and students' academic achievement.

Keywords: Domestic Violence, Student, Academic Success, Diyarbakır

Giriş: Şiddet Olgusu ve Tanımı

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen birçok faktörden söz etmek mümkündür. Bu faktörlerden birisi de, öğrencilerin moral ve motivasyonunu etkilemesi dolayısıyla aile içinde yaşanan şiddettir. Öğrenciler, aile ortamlarında zaman zaman şiddet olaylarına ya maruz kalmakta ya da tanık olmaktadır. Yaşanan şiddet türlerinin öğrencilerin okul derslerindeki akademik başarılarını nasıl etkilediği konusu bu açıdan önem arz etmektedir.

Farklı disiplinler tarafından ele alınan şiddet, hemen hemen her kültürde ve toplumda ortaya çıkabilen, içinde bulunulan zamana ve toplumların konumuna göre değişebilen, hem bireysel hem de toplumsal yönden sorun teşkil eden önemli bir olgudur. Sosyoloji bilimi, şiddeti toplumsal bir olgu veya sorun olarak ele almakta, özellikle nedenleri ve sonuçlarına odaklanmaktadır. Bu doğrultuda, toplumsal yaşamın neredeyse her alanında ortaya çıkabilen ve sertlik içeren şiddet eylemi insanların birbirleriyle olan etkileşim biçimleri ve yarattığı Sosyo-psikolojik etkiler açısından ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Tarihsel ve evrensel bir olgu olan şiddet, belirli dönemlerde ve toplumlarda daha çok tırmanma eğilimi gösterebilmektedir. Kültürel bir pratiğe dönüşen şiddet davranışı; bazen sorun çözme aracı, bazen baskılama veya ortadan kaldırma, bazen sosyal ilişki biçimi ve bazen de toplumu kontrol altına alma, toplumu disipline etme veya otoriteyi devam ettirme gayesiyle başvurulan bir araç ve amaç olmaktadır. Günümüzde de, bireysel ve kurumsal yaklaşımların şiddeti

dışlamasına, ortadan kaldırmaya çalışmasına ve her bakımdan şiddete karşı olunmasına rağmen yine de şiddet içeren davranışlar toplumsal yaşamın her alanında gözlemlenmektedir. Özellikle aile içinde ortaya çıkan şiddetin, günümüzde çok yaygın ve sürekli karşılaşılan bir durum olduğu görülmekte ve bu davranışlardan dolayı bireylerin yaşamı olumsuz anlamda şekillenmektedir.

İnsan etkileşiminin söz konusu olduğu tüm ortamlarda gözlemlenen şiddet olgusu, bir düşüncenin veya ideolojinin safında ya da karşısında olduğu veya haksızlığa uğradığını düşündüğü zamanlarda da ortaya çıkabilmektedir. Özünde otoriteyi eline geçirme, diğerlerini kendisine karşı tehlike olmaktan çıkarma, onlar üzerinde iktidar ve üstünlük kurma veya onlardan faydalanma amacıyla ortaya konulan şiddetin bazen güç ve kuvvet kullanımına başvurma, diğerlerinin haklarını ihlal etme, onlara karşı olumsuz yaklaşımda bulunma şeklinde meydana gelmektedir (Çelik, 2017:26). Şiddete başvurma bazen uyarı amacını taşısa bile genellikle bireysel bir takım menfaatler gözetilerek gerçekleştirilmektedir (Erdal, 2012:12). Şiddet genelde bazı bireylerin veya grupların istek ve taleplerini kabul ettirme, kendilerini savunmada hissettikleri durumlarda veya sorunlara çözüm bulma (Genç, 2016:53) sürecinde meşru olmayan bir tutum olarak gerçekleşmektedir. Ancak bireyin bazen üyesi olduğu milleti, devleti veya dini adına, adanmışlık çerçevesinde şiddet davranışlarına yöneldiği de bir gerçektir (Gözütok, 2008:10).

Bireyin sosyo-ekonomik, kültürel ve psikolojik olarak gelişimini engelleyen, yaralanmasına veya ölümüne neden olan fiziksel, psiko-sosyal veya cinsel davranışların bütünü şiddet kapsamındadır. Bu bağlamda şiddeti; 'bireyin bilinçli şekilde başka bir bireye veya gruba karşı fiziksel, psikolojik, sözel, sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik yönlerden zarar vermesi' (Odman ve Odman, 2017:13-14) şeklinde tanımlamak mümkündür. Daha kapsamlı şekilde ele almak gerekirse şiddet, "bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya bir kaçı, doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya bir kaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki/moral/manevi) bütünlüğüne, mallarına, simgesel ve sembolik kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde uygulanmasıdır" (Öztürk, 2017:24). Kişiyi isteği dışında herhangi bir şeye zorlamak, olumsuz durumlarda sessiz ve duyarsız kalmak, inkâr etmek, ırkçı söylemlerde bulunmak, alay etmek (Eryörük, 2016:226) gibi davranışların yanında, ötekine imalı bakış atmak, ona korku telkin etmek, ahlaki olmayan kelime sarf etmek, bireyin sahip olduğu değerlere ve inançlara baskı yapmak (Üstün ve Ark., 2007:110; Zorlu, 2016:15) da şiddet içeren davranışları oluşturmaktadır. Sadece insanlara değil, diğer canlılara ve eşyaya fiziksel zarar vermek te, şiddet kapsamındadır (Karabağ, 2010:19). Dolaylı yönden de olsa medya şiddetini, doğal kaynakların tahribatını ve yok edilmesini, verimli alanların kentsel yapılar için kullanılmasını, deniz ve nehirlerin kirletilmesini ve insan hakları ihlallerini de şiddet kapsamında görmek mümkündür (Ayan, 2010:42). Son zamanlarda şiddetin kapsamı üzerinde duran yaklaşımlara bakıldığında şiddetin tanımına; normal bireysel aktivitelerin ve bireyin özgürlüğünün sınırlandırılması,

olanaklara erişimin kısıtlanması ve cinsel ima oluşturan davranışların sergilenmesi gibi eylemlerin de dâhil edildiği görülmektedir (Baygal, 2016:179).

Günlük yaşamda kendisini farklı biçimlerde ortaya koyan şiddetin, anlam bakımından birçok kavramla yakın ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin, güç, saldırganlık, öfke, zorbalık, işkence gibi kavramlarla yakın ilişkili olmakta, günlük hayatta kullanılan incinmek, vurmak, taciz etmek, dövmek gibi fiziksel eylemlerle aynı anlamlar kast edilmekte ve bu anlamlar genellikle birbiriyle karıştırılmaktadır (Odman ve Odman, 2017:13-14). Bu yüzden şiddet kavramının net bir tanımını yapmak zorlaşmaktadır. Aynı şekilde şiddeti kışkırtan, besleyen ve ona etki eden sebepler dikkate alındığında, net bir şekilde ortaya koymanın zorluğu meydana çıkmaktadır.

Toplumsal yaşamda ortaya çıkan şiddet genel olarak; ekonomik şiddet, siyasal şiddet, etnik şiddet, dinsel şiddet, aile içi şiddet, endüstriyel şiddet şeklinde kategorize edilmektedir (Keser, 2011:3). Aile içinde ortaya çıkan şiddet de ağırlıklı olarak sözel şiddet, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, simgesel şiddet gibi farklı türleri bulunmaktadır. Bu şiddet türleri aynı şekilde toplumsal düzeyde ortaya çıkan şiddeti tanımlamak için de kullanılmaktadır.

Şiddetin oluşumuna neden olan faktörleri genel anlamda biyolojik, psikolojik ve sosyokültürel nedenler şeklinde üç temel kategoride ele almak mümkündür. Biyolojik nedenler arasında vücutta bulunan hormonlar, salgı bezlerinin çalışma düzeni, vücuda dâhil edilen yiyecekler, alınan ilaçlar, merkezi sinir sisteminin işleyiş düzeyi ve genetik yapı gibi unsurların kişinin şiddet davranışına yönelmesi üzerinde etkili olduğu söylenebilir (Savrun, 2000:10). Şiddetin psikolojik nedenleri arasında ise, duygusal ve kişisel özelliklerden kaynaklı içgüdüsellik, zihinsel rahatsızlıklar, kişilik bozukluğu, hiperaktiflik, zeka geriliği, beyin travması, şiddetin getireceği kazanç, anti-sosyal olma, engellenme, tahrik edilme, güç ve kontrolü sağlama, bağımlılık derecesi gibi faktörler öne çıkmaktadır (Özgür ve Ark., 2011:54; Kızmaz, 2006/b:248; Koç, 2011:73; Kalyoncu, 2014:21). Toplumsal ve kültürel nedenleri arasında yoksulluk, işsizlik, gelir eşitsizliği, etnik ayrımcılık, ırkçılık, katı geleneksel yapılar, cinsiyet ayrımcılığı, terör, darbe, savaş gibi faktörleri saymak mümkündür (Polat, 2017:21; Tekin, 2011:3; Ayan, 2010:50; Kızmaz, 2006/a:61; Hökelekli, 2007:61-62; Okumuş, 2014:73). Bunların yanında medya, aile içi ilişkiler, gerilim dolu bir yaşam ve çevresel şartlar da şiddete kaynaklık eden nedenler arasında sayılabilir.

Aile İçi Şiddet: Yaklaşımlar ve Risk Faktörleri

Aile içinde meydana gelen şiddeti açıklayan çok sayıda kuram bulunmaktadır. Her yaklaşım şiddet olgusunun farklı bir yönüne dikkat çekmektedir. Bu kuramsal yaklaşımlar içerisinde dikkat çeken kuramlardan sosyal öğrenme kuramı şiddet davranışının aile ve yakın çevreden taklit yoluyla öğrenilen bir davranış olduğunu savunmaktadır (Ayan, 2010:142). Aile içi şiddeti açıklayan diğer bir yaklaşım da çatışma kuramıdır. Ailede yaşanan çatışmaların

kaynağını, ekonomik yoksunluğa, güç eşitsizliğine ve emeğin sömürülmesine dayandıran kuram, özellikle kapitalizm ile birlikte oluşan bireyciliğin ve tüketim arzusunun aile bireyleri arasındaki çatışmaları tetiklediğini savunmaktadır (Kızmaz, 2013:235). Aile içinde yaşanan şiddetin kaynağında cinsiyet eşitsizliğini, geleneksel ve ataerkil yapıları gören feminist kuram, aile ortamında yaşanan şiddete dair içeriklerin sosyal ve siyasal boyutlarına vurgu yapmaktadır. Şiddet gören tarafın kadın, uygulayan tarafın ise erkek olduğunu belirten kuramsal yaklaşım, yaşanan bu cinsiyet eşitsizliğinin, ekonomik ve politik güçten kaynaklı olduğunu belirtmektedir (Çelik, 2017:105). Feminist kuramla benzer öncüller içeren Patriarkal teorisi de; erkek egemen yapının kadın ve çocukların erkeğe itaat etmek zorunda oldukları öncülünden hareketle bu alana ilişkin ortaya çıkabilecek itaatsizlik ve disiplin dışı eylemlerin cezalandırılmasını haklı kılan bir kabule yaslanmaktadır. Toplumsal ve ekonomik yapının erkek lehine düzenlendiği varsayımı üzerine temellenmektedir. Kaynak teorisi de, şiddet eylemlerinin aile üyelerinin, özellikle de erkeklerin, kontrol ettiği kaynağa bağlı olarak gerçekleştiğini ileri sürmektedir. Bu teoriye göre kaynaklara sahip olma düzeyine göre bireylerin etkililik düzeyi veya diğer aile bireylerini kontrol etme gücü ve yetkisi artmaktadır. Bu çerçevede özellikle erkeklerin çok sayıda kaynağa sahip olmakla elde ettiğini varsaydığı imtiyazdan güç devşirerek diğer aile bireyleri üzerinde bir baskı ve şiddet mekanizması (boyun eğdirme ve şiddet uygulamayı) oluşturmaktadır. Genel sistemler teorisi ise, şiddeti aile içerisinde var olan “aile sistemi yapısı” üzerinden ele alır. Aileyi bir sistem olarak ele alan kuram, sistemin işleme biçimine göre şiddet üretip üretmediğini tartışır. Buna göre sistemdeki karşılıklı ilişkilerin niteliği veya bireyler arasında yaşanan aile içi ilişki sisteminden kaynaklanan sorunların ve gerilimlerin bireyler arasında şiddeti tetiklediğini varsayar. Diğer önemli bir kuram da Şiddet Kültürü teorisi. Bu yaklaşım şiddet kullanımını teşvik eden temel saikin; toplumsal veya ailesel yaşamdaki kültürel yapıda olduğunu ileri sürer. Bu kurama göre, şiddeti destekleyen, meşrulaştıran ve haklılaştıran kültürel kodların ailede varlığı bireylerarası şiddeti özendirmekte ve tetiklemektedir. Son olarak psikiyatrik ve psikopatoloji teori de; şiddet davranışını bireylerin kişilik ve zihinsel bozuklukları üzerinden açıklamaya çalışmaktadır (bkz. Ioannou, 2011: 169-198).

Tarih boyunca farklı toplumlarda ve farklı şekillerde görülmüş olan aile içi şiddet, günümüzde de her kültürden, etnik kökenden, gelir ve eğitim düzeyinden ve her yaşta insanlarda görülen önemli bir sorundur. 90 kültür üzerinde yapılan bir araştırmada, bu kültürlerin hepsinde farklı türlerde bile olsa aile içi şiddetin formlarının yaşandığı ortaya konulmuştur (Öztürk, 2017:94). Sadece gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde değil, gelişmiş ülkelerde de farklı düzeylerde veya oranlarda aile içerisinde şiddet yaşanmaktadır (Şenol ve Mazman, 2014:11; Sevim ve Ataş, 2015:288).

Aile içi şiddet fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet olmak üzere farklı şekil ve düzeylerde yaşanmaktadır. Fiziksel şiddet aile bireylerinden birinin, diğerine/diğerlerine yönelik olarak bedensel ve yaşamsal bütünlüğü tehlikeye

atacak şekilde sergilediği her türlü davranış fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel şiddet içeren eylemler arasında dayak atmak, bir yere kapatmak, itmek, bir şey fırlatmak, cinsel saldırıda bulunmak, bir cisimle vurmak şeklindeki eylemler bulunmaktadır (Sevim ve Ataş, 2015:288). Yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre, yaşanan ciddi yaralanma ve öldürme olaylarının % 20-50 arası aile içinde meydana gelmekte, öldürülen kadınların % 40'ı kocaları tarafından, öldürülen erkeklerin ise % 10'unun eşleri tarafından öldürüldüklerine dair veriler bulunmaktadır. Ayrıca aynı araştırmada tüm katillerin zamanında ailelerinden şiddete maruz kaldıkları yönünde bulgular yer almaktadır. Bir aile bireyinin ötekini sindirmek, öfkelenmek ve duygusal baskı altına almak şeklinde gerçekleşen eylemler sözlü/duygusal veya psikolojik şiddet olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde ailede ötekini alaya alma, eksiklerini yüzüne vurma, aşağılama, küçümseme, becerisizlikle suçlama, olumsuz anlamda kıyaslama yapma, sistematik şekilde eleştirme, tehdit etme gibi bireyin kendisine karşı saygısını ve güvenini yitiren, korku duymasına neden olan davranışlar (Ayan, 2010:97-99) veya ima yoluyla bireyin istemediği işaretlere maruz kalması gibi davranış biçimleri de psikolojik şiddeti oluşturmaktadır. Cinsel şiddet, eşi veya birlikte olduğu kişilerin istememelerine rağmen zorla ilişkiye girme veya buna zorlama ve cinsel açıdan aşağılayıcı ve küçük düşürücü sözler söyleme veya eyleme zorlama şeklinde tanımlamak mümkündür (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiyede Kadına Yönelik Aile içi Şiddet,2009: 35). Ailede yaşı küçük olanların yetişkinler tarafından istismar edilmesi, kaba kuvvet yoluyla cinsel ilişkiye veya fuhuşa zorlanması da cinsel şiddet olarak görülmektedir (Esin Polat, 2017:150; Öztürk, 2017:64). Aslında her türlü cinsel saldırı ve cinselliğe yönelik fiziksel veya sözlü taciz durumları ve bunun yanında cinsel istismar, namus cinayetleri ve erken evlilikler de cinsel şiddet kapsamındadır. Toplumsal ilişkiler bakımından bir tabu olarak görülen cinsel şiddet veya cinsel istismar, açığa çıkarılması en zor olan aile içi şiddet türüdür ve bazen bu şiddet türüne maruz kalma olayları yıllarca devam edebilmektedir. Aile bireylerine veya eşine yeteri kadar veya hiç harçlık vermemek, finansal kaynakları gizlemek, aile bireylerinin zaruri ihtiyaçlarını karşılamamak, aile bireylerinden gizli harcamalarda veya tasarrufta bulunmak, kısıtlı bir bütçeye mahkûm etmek, istemediği halde zorla çalıştırmak veya çalışmalarına izin vermemek, miras haklarına aykırı hareket etmek, kişisel gelirlere el koymak şeklinde görülen uygulamalar, aile içinde ekonomik şiddetin varlığını göstermektedir (Memiş, 2014:171; Baygal, 2016:177). Aile bireylerinin haberi olmadan başkasına kefil olmak, aile bireylerine yasalara aykırı belge imzalatmak da bu şiddet kapsamında görülmektedir (Odman ve Odman, 2017:68-70). Ekonomik şiddet, daha çok geleneksel toplumlarda erkeğin eşi üzerinde bir kontrol aracı olarak kullandığı ve ona para vermeyerek kendisine bağımlı kılmaya çalıştığı şiddet türü olarak da karşımıza çıkmaktadır (Ayman ve Şenol, 2015:15; Gözütok, 2008:95; Polat, 2017:122; Öztürk, 2017:67).

Öte yandan ailede ortaya çıkan şiddet türleri arasına kesin çizgiler çekmek her zaman mümkün görünmemektedir. Çünkü fiziksel şiddete maruz kalmak

demek, aynı zamanda psikolojik /duygusal/sözel şiddete de maruz kalmak anlamına gelmektedir. Benzer şekilde ekonomik şiddet, bireyin başka birine bağımlı olmasını ve çaresiz kalmasını ifade etmesi bakımından aynı zamanda psikolojik şiddete maruz kalması demektir. Ailede özellikle eşler arasında meydana gelen şiddet türleri cinsiyete göre farklılık arz etmektedir. Amerika’da meydana gelen aile içi şiddet olaylarında, erkekler daha çok psikolojik, duygusal ve sözel şiddete maruz kalmakta iken, kadınlar fiziksel, cinsel ve sosyal kontrol şiddetine daha fazla maruz kalmaktadırlar (Odman ve Odman, 2017:30).

Ailede şiddet olaylarının gerçekleşmesine veya ortaya çıkmasına etki eden risk faktörleri arasında işsizlik, geçimsizlik, alkol ve uyuşturucu kullanımı, aile bireylerinden kaynaklı ruhsal sorunlar (Kaymak Özmen, 2004:32), cinsel soğukluk ve iktidarsızlık, aldatma, kıskançlık, iletişim becerilerinde eksiklik, suçlama, yargılama (Odman ve Odman, 2017:187) gibi unsurlar bulunurken, hanedeki bireylerin fazla olması, kadının belirgin bir işinin olmaması, eşlerin eğitim seviyelerinin düşüklüğü (Kocadaş ve Ark., 2010:96), eşlerin statü farklılığı, gelenek ve görenekler, erkeğin imtiyazlı olması ve sahip olduğu güç, çaresizlik, yasal düzenlemelerde yetersizlikler (Ayan, 2010:95) gibi unsurları saymak mümkündür. Sözü edilen sebepler, aynı zamanda ailede şiddet ortamını hazırlayan, besleyen ve kıskırtan sebeplerdir. Bunların yanında, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı değişen normlar ve toplumsal algılar, kadınlara yönelik yaşanan hukuksal ve ekonomik özgürlükler (Odman ve Odman, 2017:187) de ailede meydana gelen şiddeti tetikleyici unsurlardır.

Diğer taraftan, medyanın aile içi şiddetin ortaya çıkmasında etkili bir risk faktörü olduğuna yönelik tartışmalar devam etse bile, aile bireylerini olumsuz etkilediği ve şiddeti yaygınlaştırdığı yönünde ortak bir kabul de bulunmaktadır (Öztürk, 2017:76; Tuzcuoğlu, 2009:197). Özellikle toplumda yaşanan şiddet ve istismar gibi olayların, aile bireylerinin dizi ve filmlerde izledikleri haberlerin, takip ettikleri sosyal medya ve internet sitelerinde karşılaştıkları şiddet görüntülerinin aile bireyleri üzerinde belirli düzeylerde etkiler yaptığı söylenebilir.

Aile İçi Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Aile içinde çocuklara yönelik gerçekleştirilen şiddetin önemli bir nedeni geleneksel toplumda çocukların “terbiye edilmiş bir formatta” yetiştirilmelerini amaçlayan bakış açısidir. Çocukların özellikle aile ve toplumsal yapıya uyumlu bir şekilde tutum ve davranış sergilemeye zorlamanın bir stratejisi olarak aile bireyleri tarafından uygulanan şiddet eylemi, günümüzde hala kullanışlı bir yöntem olarak kullanılmaya devam edilmektedir

Eğitim ve terbiye adına istenmeyen davranışlardan vazgeçirmek için çocuklara karşı şiddet uygulamayı gerekli gören toplumsal değerler, gelenek ve görenekler çocukların şiddete maruz kalmasında en önemli unsurlardır (Ayan, 2010:313). Şiddetin, çocuklara yönelik eğitim ve terbiye kazandırmada gerekli olduğunu düşünenlerin sadece eğitim seviyesi düşük bireylerle sınırlı olmadığı,

yüksek eğitimli bireylerde de bu savununun kolaylıkla gözlemlenebileceği ileri sürülebilir. Örneğin Türkiye’de bir üniversiteye devam eden öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, erkeklerin % 28,1’i, kızların % 12,8’i çocukların eğitilmesinde şiddetin bir yöntem olabileceğini belirtmişlerdir (Mayda ve Ark, 2006:183).

Oysaki şiddet uygulamanın, çocuklarda beklenen olumlu sonuçların aksine olumsuz sonuçları yarattığı bilinen bir gerçektir (Kocadaş ve Ark., 2010:91). Özellikle koşullu bir onayı gerekli kılan tutum ve davranışlar, disiplin adı altında uygulanan sert yaklaşımlar çocukların cesaretlerini kırmakta, yeteneklerini törpülemekte ve onların iletişim kurma becerisini ve girişim ruhunu örselemektedir (Engström, 2013:36; Şenol ve Mazman, 2014:14). Şiddetin küçük çocuklar üzerinde önemli bir etkisi, ebeveynlerin birbirlerine uyguladıkları şiddet sonrasında yaşanan travmadır. Maruz kalınan şiddet çocuklarda iki tip travma oluşturmaktadır. Ani saldırı, tecavüz girişimi, şiddetli bir dayak gibi kısa zamanda gerçekleşen olaylar birinci tip travmayı; çocuğa yönelik cinsel istismar, sürekli tekrarlanan dayak, fiziki veya psikolojik işkenceler ise ikinci tip travmayı oluşturmaktadır. Ancak ikinci tip travma, uzmanlara göre çocukta yoğun korku ve çaresizlik duygularının oluşumuna ve stres bozukluğuna yol açması yönleriyle çocuklarda daha fazla tahribat oluşturmaktadır (Kanuri, 2009:18).

Çocuklar kendilerinin neden olmadıkları ailedeki şiddet olaylarını anlamlandırmada güçlük yaşadıkları gibi, olayları algılama ve sorunları sözel şekilde dile getirme konularında da sorunlar yaşamakta, farklı düşünme yeteneklerini kaybetmekte, adeta şiddetin problem çözmedeki rolünü ve etkisini öğrenmektedirler. Şiddet davranışlarına defalarca maruz kalan çocuklarda meydana gelen ‘Travma Sonrası Stres Bozukluğu’, çocuklarda duygusal, bilişsel, davranışsal ve biyolojik olmak üzere çeşitli şekillerde tepkilerin oluşmasına neden olmaktadır. Söz konusu çocuklarda suçluluk, şok, endişe, korku, dehşet ve düşmanlık gibi duygusal tepkiler ile birlikte, kafa karışıklığı, düşük özgüven ve kontrolü kaybetme korkusu oluşmaktadır. Bunların yanında çocuklarda, biyolojik çerçevede uyku bozuklukları ve psikomatik tepkiler ile sosyal içe kapanma, kişilerarası stres, madde bağımlılığı gibi davranışsal tepkiler meydana gelmektedir (Tekin, 2011:51).

Aile bireyleri arasında meydana gelen şiddet, ailenin bütün üyelerini çeşitli şekillerde etkilemektedir. Aileye mensup bireylerde fiziksel, duygusal, psikolojik ve cinsel sorunların yanında yaşam kalitesinde düşme ve üretkenlik kaybı, ilişkilerde sorun yaşama, hayattan zevk almama gibi sorunlar sıklıkla görülmektedir (İbiloğlu, 2012:205). Aynı şekilde aile içinde şiddete maruz bırakılan çocuklar, ötekilere göre daha huzursuz davranışlar sergilemekte, dikkat eksikliği ve entelektüel girişimlerde gerileme yaşamaktadırlar (Njambi, 2014:13).

Aile içi şiddetin okula devam eden öğrenciler üzerinde çok farklı şekillerde etkileri bulunmaktadır. Öğrencilerin moral ve motivasyonları üzerinde olumsuz etkiler bırakan aile içi şiddet vakaları, ders işleme zamanlarında öğrencilerin

kendilerini rahat bir şekilde hissetmeleri önünde engel teşkil etmektedir. Ailede meydana gelen şiddet olayları yüzünden ürkek ve örselenmiş bir şekilde davranan çocuklar, evde yaşanan durumların bilinmemesi için iletişim kurmaktan kaçınmakta, mümkün olan en kısa cevaplarla ortamı idare etmeye çalışmaktadırlar. Yaşanan şiddet olaylarıyla baş edemeyen çocuklar genelde evden kaçmak, arkadaşlarına yönelmek ve eğitimini aksatmak gibi yollara başvurumaktadırlar (Avcı ve Gürler, 2014:178). Küçüklüğünde şiddete maruz kalan bireyler üzerinde olumsuz bir pekiştirici rolü oynayan aile içi şiddet, yetişkinlik döneminde de öğrenilmiş bir davranış olarak başkalarına yönelmektedir. Şiddetin görüldüğü ailelerde büyüyen çocuklar, aynı zamanda vicdan, merhamet ve ahlaklılık yönünden de zayıf bir nitelik göstermektedirler (Şenol ve Mazman, 2014:14).

Duygu durum bozukluğunu ve ruhsal çöküntüyü ifade eden 'öğrenilmiş çaresizlik', şiddet ortamında büyümüş çocukların çoğunlukla içselleştirdiği bir durumdur (Bulut, 2010:34). Bu koşullarda büyüyen bireyler, gelişen olaylar karşısında pasif kalmayı ve yapılacak hiçbir şeyin olmadığına yönelik bir tutum içinde olmayı tercih etmektedirler. Verdikleri mücadele sadece hayatta kalmaya yöneliktir ve sorun çözme, olaylara geniş açıdan ve uzun vadede bakabilme becerilerini, insanlara yönelik güven duygularını ve yaşamaya dair istek ve dirençlerini genellikle kaybetmektedirler (Özgentürk ve Ark., 2012:66). Ailedeki şiddet olaylarından dolayı çocuklar, korku, üzüntü, güçsüzlük, sosyal aktivitelerden soyutlanma, saldırgan davranışlarda bulunma, sosyal ilişkilerden geri çekilme ve uzaklaşma şeklinde sorunlar yaşamaktadırlar (Özgentürk ve Ark., 2012:65). Diğer aile bireylerinden gelen şiddet ve tehlikelere karşı koruyucu mekanizmalar geliştirme konusunda yetersiz kalan çocuklar, genellikle diğer aile üyelerinden daha fazla duygusal şiddete maruz kalmaktadırlar. Uzmanlara göre duygusal şiddet türünün çocukta bıraktığı etkiler fiziksel şiddetten daha uzun sürebilmektedir (Özgentürk ve Ark., 2012:62). Çocuklara yönelik duygusal şiddet, onların ileriki dönemlerinde iletişim, aktivite ve becerilerini sergilemeye çalışırken duraklama, engelleme ve gerileme yaşamalarında önemli bir etkidir (Lök ve Ark., 2016:157). Yine bu şiddet türüne maruz kalan, özellikle korku, utanma, alay etme, küçümseme gibi olumsuz duygulara maruz bırakılan çocuklar, hayatlarında alınan, çekingen, ürkek ve beceriksiz olmaktadır (Topçu Kabasakal, 2005:25).

Aile İçi Şiddetin Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerinde Etkileri

Akademik başarı okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisiyle birlikte belirlenen beceriler veya kazanılan bilgileri ifade etmektedir (Sarier, 2016:1-2; Demircan ve Tannıseven, 2014:515; Sığı ve Gürbüz, 2011:31; Kenç ve Oktay, 2002:72; Batman ve Yiğit, 2016:219). Eğitim sistemi içerisinde yer alan başarı kavramıyla genellikle eş tutulan akademik başarı, eğitim kurumunda amaçlanan hedefleri elde etmeye odaklı bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Okul derslerinde verilen notların yanında, son zamanlarda geliştirilen ve sıklıkla kullanılan standart başarı testleri

de akademik başarının tespit edilmesinde kullanılmaktadır (Kenç ve Oktay, 2002:72; Keçeli-Kaysılı, 2008:71).

Okul başarısını etkileyen en önemli unsur ailenin özellikleridir ve bunların başında ailedeki ortam gelmektedir. Bu bağlamda zengin kültürel bir çevreden gelen, bu çevrenin sahip olduğu imkânlardan faydalanan ve yüksek eğitim almış ebeveynlerden oluşan ailelerden gelen çocuklar, ileriki yaşamlarında yüksek eğitilmiş yetişkinler olmakta ve alanlarında başarı kaydetmektedirler (Sarier, 2016:3). Aile, çocukların kişilik sahibi, ahlaklı ve uyumlu olmalarında olduğu kadar, akademik başarı göstermelerinde de etkili bir kurumdur. Okulda öğrenilen bilgilerin pekiştirildiği veya ailede öğrenilenlerle okulda öğrenilenler arasında uyumun görüldüğü aile ortamlarında kalan öğrenciler, daha fazla akademik başarı göstermektedirler. Ancak bazı aile ortamlarında yaşanan olumsuz ilişkiler ve şiddet içeren olaylardan dolayı çocuklar akademik başarı göstermedikleri gibi okula karşı ilgisiz kalmakta ve adeta bir körelme süreci yaşamaktadırlar. Hemen her yaşta çocukların okula karşı ilgisiz olmaları ve okula gitmek istemeyişlerinin altında yatan sebep genellikle ailedeki problemlerin diğer öğrenciler tarafından öğrenilme korkusudur (Lök ve Ark., 2016:156). Okula devam etseler bile bu çocuklar, çoğunlukla diğerleriyle olumlu ilişkiler geliştirmede sorun yaşamaktadırlar (İbiloğlu, 2012:208).

Öğrencilerin akademik başarıları ilişkisi anlamında aile içi şiddet ile ilgili yapılan çalışmalar, söz konusu şiddetin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde önemli bir risk faktörü olduğunu göstermektedir. Özellikle aile bireyleri arasında yaşanan çatışmaların sıklığı ve çatışma ile ilintili yaşanan iletişim sorunları, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde doğrudan etkilidir (Cummings ve Davies, 2014:65; Şahin ve Beyazova, 2001:2; Bulut, 2010:32; Kalyoncu, 2014:41; İbiloğlu, 2012:214; Tekin, 2011:43; Arslan, 2008:28).

Ebeveynler arasında veya diğer aile bireyleri arasında yaşanan kavgaların ve şiddet içeren davranışların ortaya konulması, çocukların akademik başarı göstermelerini doğrudan etkilemektedir. Konuyla ilgili yapılan ve ailede şiddete maruz kaldığı tespit edilen anneler üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada, ailede baş gösteren şiddet olaylarından çocukların okul başarılarının olumsuz etkilendiği yönünde bulgular elde edilmiştir. Söz konusu annelere, şiddetin yaşandığı zamanlarda çocukların okul ders başarılarında düşme yaşanıp yaşanmadığı sorulmuş ve araştırma sonucunda annelerin % 46,6'sına göre, ailede şiddet vakalarının yaşandığı dönemlerde çocukların okul ders başarılarında düşme yaşadıkları ve okula gitmek istemedikleri yönünde sonuçlar elde edilmiştir (Bayındır, 2010:7). Konuyla ilgili yapılan bir diğer araştırma da, söz konusu etkilerin boyutlarıyla ilgili önemli bulgular ortaya koymuştur. Çocuklarının yanında sürekli sert tartışmalarda bulunan ve kavgaya eden ebeveynlerin bulunduğu ailelere mensup öğrencilerin % 74'ünün ve söz konusu durumların ailelerinde bazen yaşandığını ifade edenlerin % 69,7'sinin akademik yönden başarılı olmadıkları tespit edilmiştir. Buna karşılık çocuklarının yanında tartışma

ve kavga yaşanmadığını belirten çocukların % 68,1'inin akademik yönden başarılı olduğu saptanmıştır (Arslan, 2008:82).

Şiddete maruz kalan çocuklarda olduğu gibi, ailede yaşanan şiddete tanıklık eden çocuklarda da okul derslerine yönelik odaklanma problemi yaşanmaktadır. Özellikle bilişsel yönden çocukların yaşadıkları problemler, iyi bir akademik performans göstermeleri önünde engel teşkil etmektedir (Ibiloğlu, 2012:213). Aynı şekilde farklı şiddet türlerine maruz kalan çocuklar, kurallara karşı çıkma, saldırgan davranışlarda bulunma gibi farklı şekil ve düzeylerde okula uyum sorunları, kaygı ve uyku bozuklukları yaşamaktadırlar. Aynı zamanda bu çocukların okul derslerine yönelik performansları da düşük olmaktadır (Tekin, 2011:43). Özellikle ortaöğretim düzeyinde bulunan çocuklar, gelişen durumlar karşısında farkındalık düzeyinin yükselmesiyle, karşılaştıkları olumsuzluklar üzerinde kafa yormakta ve genellikle endişeye kapılmakta ve kendilerini suçlamaktadırlar (Kahraman ve Çokamay, 2016:327). Farklı yönlerden gelişim içinde olmaları gereken ancak şiddet ile karşı karşıya kalan çocukların söz konusu sorunlarla boğuşmaları, onların hayat kalitesini düşürdüğü gibi geleceğe hazırlanmaları önünde de engel teşkil etmektedir (Özgentürk ve Ark., 2012:65).

Aile bireyleri arasında şiddetin görüldüğü veya uygulandığı zamanlarda, çocukların aile ortamında ders çalışmadıkları veya çalışmadıkları, konsantrasyon güçlüğü çektikleri yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir. Aile içi şiddet, her şeyden önce öğrencinin konsantrasyonunda düşmeye, akademik performansında azalmaya, okula geç gitmeye ve hatta okulu bırakmaya kadar varan sonuçlara neden olmaktadır (Njambi, 2014:18). Konuyla ilgili bir çalışmada, ailesinde bulunan bireyler arasında şiddet görülmediğini belirten öğrencilerin % 97'si evde derslerine çalışabildiklerini dile getirmişlerdir. Ailesinde bireylerarası şiddetin yaşandığını bildiren öğrencilerden sadece % 3'ü derslerine her koşulda çalışabildiklerini ve yaşanan şiddet olaylarından etkilenmediklerini belirtmelerinin yanında % 52'si, derse çalıştıklarını ancak hiçbir şey anlamadıklarını ifade etmişlerdir (Öztürk ve Ark., 2014:158). Söz konusu çalışmadan elde edilen bu sonuç, yapılan bu araştırmanın iddiasını desteklemesi açısından anlamlı bulunmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın konusunu, ortaöğretim okullarına devam eden 9. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile aile içi şiddet arasındaki ilişkinin incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı ise, aile içinde yaşanan şiddet ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi irdelemektir. Diğer bir ifade ile bu çalışmada, ailede meydana gelen şiddetin (öğrenci ister maruz kalsın isterse tanıklık etsin) öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırma grubunda yer alan öğrencilerin sosyo-demografik durumlarının tespit edilmesi için anket formu ve araştırmacı tarafından ilk defa geliştirilen "aile içi şiddet ölçeği" formu üzerinden öğrencilerin ailede yaşadıkları şiddet türleri ve etki düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Diyarbakır ili, Bağlar ilçesinde eğitimlerine devam eden ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Diyarbakır'ın en büyük merkez ilçesi olan Bağlar, güvenlik nedeniyle, 90'lı yıllarda yaşanan ve çevre illerden yoğun bir şekilde gelen göçün sonucundan en çok etkilenen ilçe olmuştur. Bağlar, kısa süre içerisinde sahip olduğu nüfusun birkaç katına ulaşmış ve zaten iyi durumda bulunmayan sosyoekonomik koşullar daha da kötüye gitmiştir. Aldığı bu yüksek orandaki göç sebebiyle Bağlar ilçesinde yoksulluk, işsizlik, sosyal doku tahribatı, fuhuş, suç ve şiddet olaylarında artış gibi çok ciddi sosyal sorunlar baş göstermiştir (Kızmaz ve Bilgin, 2010:282). Kentleşmesi, göçle birlikte ilk on yılda genellikle iki ya da üç katlı derme çatma gecekondular denilebilecek ve kiremit tuğla malzemesi kullanılarak oluşturulan yapılardan ibaret olan bölge, son zamanlara kadar (bazı yerlerde hâlâ) hırsızlık, suç ve şiddet eylemleri için müsait bir konum teşkil etmiştir. Ancak son 10 yıldır, 8-10 katlı binaların yapılmasıyla birlikte daha ferah sayılabilecek mekânların tanzim edildiği göze çarpmaktadır. Yaşanan göçün etkisiyle Bağlar'ın yine de birçok yönden dezavantajlı bir bölge olduğu aşikârdır. Örneğin merkez ilçeler içerisinde en fazla nüfusa sahip olmasına rağmen eğitim seviyesi, gelir düzeyi, işsizlik gibi göstergelerde en son sıralarda bulunmaktadır.

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında eğitime devam eden 16.830 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada olasılıklı olmayan örnekleme türlerinden 'kota örnekleme' kullanılmış ve bu doğrultuda ilçede bulunan Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi türleri olmak üzere dört okul türü araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada veriler, nicel araştırma yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Sosyal bilim çalışmalarında alan araştırmaları için şart koşulan örnekleme oranı olan % 5'in neredeyse iki katı kadar, yani 1750 öğrenci (evrenin %10'u) üzerinde hem 'anket' formu, hem de 'akademik başarı ile ilişkilendirilmiş aile içi şiddet ölçeği' formu uygulanmıştır. 33 sorudan oluşan anket ile 28 sorudan oluşan ölçek formlarının uygulanması tamamen araştırmacının gözleminde gerçekleşmiş, katılmak istemeyen öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bağlarda ikamet eden ailelerin gelir ve eğitim düzeyi, ebeveynlerin mesleği, kardeş sayısı, öğrencinin ailesiyle birlikte yaşayıp yaşamadığı gibi faktörlerin, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etki oluşturduğu varsayılmaktadır. Aynı şekilde okul türlerine göre öğrencilerin ailelerinde maruz kaldığı şiddetin düzeyi, aile içi şiddetin varlığına dair bir veri konumunda olacağı öngörülmektedir. Çünkü aile içi şiddetin varlığı ve düzeyi, öğrencilerin liseye dâhil olmak için girdikleri TEOG sınavından başarılı olup olmadıklarını belirlemektedir. Kaldı ki TEOG sınavı, akademik çerçevede görülebilecek bir sınav ve öğrencilerin ders başarıları için çok önemli bir gösterge niteliğindedir. Bu doğrultuda birçok yönden dezavantajlı konumda bulunan Bağlar ilçesinde bulunan öğrencilerin ailede maruz kaldıkları veya tanık oldukları aile içi şiddetin okul derslerine ve akademik başarılarına ciddi oranda etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede araştırmanın hipotezleri olarak şunlar belirtilebilir:

Okul türlerine göre, TEOG sınavından iyi puan alıp başarılı okullara yerleşen öğrenciler en az şiddete maruz kalan öğrencilerdir.

Okul türleri içerisinde Meslek Lisesi öğrencileri, Anadolu Lisesi öğrencilerine göre fazla şiddete maruz kalmaktadırlar.

TEOG sınavından en az puan alan öğrenciler, ailesinde en fazla şiddete maruz kalan öğrencilerdir.

Gelir düzeyine göre, ailede en çok şiddete maruz kalanlar, düşük gelir grubundan olan öğrencilerdir.

Öğrencilerin mensup olduğu ailelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri öğrencilerin akademik başarılarını etkilemektedir.

Araştırma Bulguları

Burada ilkin araştırma kapsamında görüşülen örneklem grubunun sosyo-demografik ve sosyoekonomik özelliklerine ilişkin oransal dağılımlar yer almaktadır. Akabinde konuya ilişkin ölçek kapsamında saptanan bazı önemli bulgulara yer verilmektedir.

Anket Bulguları

Tablo :1 Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

	Sayı	Oran (%)
1600 ve altında	975	55,7
1601 - 2000 arası	431	24,6
2001-3000 arası	189	10,8
3001- 4000 arası	65	3,7
4001 ve 5000 arası	44	2,5
5001- 6000 arası	14	,8
6001-7000 arası	15	,9
7001 ve üstü	17	1,0
Toplam	1750	100,0

Tablo 1’de söz konusu öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri bakımından %55,7’si (975) 1600 TL ve altında, 24,6’sı (431) 1601 - 2000 arası, %10,8’si (189) 2001-3000 arası, %3,7’si (65) 3001- 4000 arası, %2,5’i (44) 4001 ve 5000 arası, %0,8’i (14) 5001- 6000 arası, %0,9’u (15) 6001-7000 arası ve %1’i (17) ise 7001 ve üstü aylık gelire sahiptir.

Tablo :2 Babanızın eğitim durumu?

	Sayı	Oran (%)
Okur-yazar değil	206	11,8
Okur-yazar	194	11,1
İlkokul mezunu	633	36,2
Ortaokul mezunu	429	24,5
Lise mezunu	215	12,3
Üniversite mezunu	66	3,8
Lisansüstü/Doktora Mezunu	7	,4
Toplam	1750	100,0

Tablo 2’de, araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumu bakımından %11,8’inin babası (206) okur-yazar değil, %11,1’i (194) okur-yazar, %36,2’si (633) ilkokul mezunu, %24,5’i (429) ortaokul mezunu, %12,3’ü (215) lise mezunu, % 3,8’i (66) üniversite mezunu ve %0,4’ü (7) ise lisansüstü mezunudur.

675

Tablo :3 Annenizin eğitim durumu?

	Sayı	Oran (%)
Okur-yazar değil	871	49,8
Okur-yazar	228	13,0
İlkokul mezunu	402	23,0
Ortaokul mezunu	173	9,9
Lise mezunu	50	2,9
Üniversite mezunu	25	1,4
Lisansüstü/Doktora Mezunu	1	,1
Toplam	1750	100,0

Tablo 3’e bakıldığında, katılım sergileyen öğrencilerin annelerinin eğitim durumu bakımından %49,8’inin annesi (871) okur-yazar değil, %13’ü (228) okur-yazar, %23’ü (402) ilkokul mezunu, %9,9’u (173) ortaokul mezunu, %2,9’u (50) lise mezunu, %1,4’ü (25) üniversite mezunu ve %0,1’i (7) ise lisansüstü mezunudur.

Tablo :4 Babanızın mesleği nedir?

	Sayı	Oran (%)
İşsiz	349	19,9
Gündelik işçi	182	10,4
Özel sektörde işçi	132	7,5
İŞKUR'da çalışan	26	1,5
Çiftçi	79	4,5
Kamuda memur/işçi	134	7,7
Esnaf	225	12,9
Emekli	107	6,1
Diğer	516	29,4
Toplam	1750	100,0

Tablo 4'te öğrencilerin babalarının mesleği bakımından %19,9'u (349) işsiz, 10,4'ü (182) gündelik işçi, %7,5'i (132) özel sektörde işçi, %1,5'i (26) İŞKUR çalışanı, %4,5'i (79) çiftçi, %7,7'si (134) kamuda memur/işçi, %12,9'u (225) esnaf, %6,1'i (107) emekli ve %29,5'i (516) ise diğer mesleklerde çalışmaktadırlar.

Tablo :5 Annenizin mesleği nedir?

	Sayı	Oran (%)
Ev hanımı	1645	94,0
Gündelik işçi	11	,6
Özel sektörde işçi	10	,6
İŞKUR'da çalışan	7	,4
Çiftçi	4	,2
Kamuda memur/işçi	22	1,3
Esnaf	12	,7
Emekli	5	,3
Diğer	34	1,9
Toplam	1750	100,0

Tablo 5'te, söz konusu öğrencilerin annelerinin mesleği bakımından %94'ü (1645) ev hanımı, 0,6'sı (11) gündelik işçi, %0,6'sı (10) özel sektörde işçi, %0,4'ü (7) İŞKUR çalışanı, %0,2'si (4) çiftçi, %1,3'ü (22) kamuda memur/işçi, %0,7'si (12) esnaf, %0,3'ü (5) emekli ve %1,9'u (34) ise diğer mesleklerde çalışmaktadırlar.

Aile İçi Şiddet Ölçeği Bulguları

5.2.1 Okul Türüne Göre Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Algıları

Öğrencilerin aile içi şiddete yönelik algılarını okul türü değişkenine göre tespit etmek için ANOVA testi uygulanmış ve yapılan analiz sonuçları tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Türüne Göre Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Algılarının ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Fiziksel Şiddet	Gruplar arası	16,154	3	5,385	9,987	,000*	Anadolu Lisesi (\bar{X} :1,76) ile İmam Hatip Lisesi (\bar{X} :1,95) ve Meslek Lisesi(\bar{X} :1,97) öğrencileri arasında
	Gruplar içi	941,369	1746	,539			
		957,524	1749				
	Toplam						
Sözel Şiddet	Gruplar arası	1,370	3	,457	,751	,522	
	Gruplar içi	1062,370	1746	,608			
	Toplam	1063,740	1749				
Ekonomik Şiddet	Gruplar arası	23,934	3	7,978	14,003	,000*	Anadolu Lisesi (\bar{X} :1,53) ile Meslek Lisesi (\bar{X} :1,77) arasında & Fen Lisesi (\bar{X} :1,32) ile İmam Hatip Lisesi (\bar{X} :1,66) ve Meslek Lisesi (\bar{X} :1,77) öğrencileri arasında
	Gruplar içi	994,736	1746	,570			
		1018,670	1749				
	Toplam						
Toplam Ölçek	Gruplar arası	5,003	3	1,668	3,942	,008*	Meslek Lisesi (\bar{X} :2,07) ile Fen Lisesi (\bar{X} :1,84) ve Anadolu Lisesi (\bar{X} :1,97) öğrencileri arasında
	Gruplar içi	738,626	1746	,423			
		743,629	1749				
	Toplam						

Tablo 6’da görüldüğü gibi okul türü değişkenine göre öğrencilerin aile içi şiddete ilişkin algıları arasında sözel şiddet boyutunda anlamlı bir fark bulunmazken ($p > ,05$); fiziksel şiddet ve ekonomik şiddet boyutlarında ve ölçek tamamında anlamlı fark bulunmuştur ($p < ,05$).

Bulunan anlamlı farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucuna göre fiziksel şiddet boyutunda fark Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler ile ($\bar{X} :1,76$) ile İmam Hatip Lisesi ($\bar{X} :1,95$) ve Meslek Lisesinde ($\bar{X} :1,97$) okuyan öğrencilerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler, İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha az fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar.

Ekonomik şiddet boyutunda fark Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler ($\bar{X} :1,53$) ile Meslek Lisesinde ($\bar{X} :1,77$) okuyan öğrenciler arasında; Fen Lisesinde okuyan öğrenciler ($\bar{X} :1,32$) ile İmam Hatip Lisesinde ($\bar{X} :1,66$) ve Meslek Lisesinde ($\bar{X} :1,77$) okuyan öğrencilerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler Meslek Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha az ekonomik şiddete maruz kalmakta; Fen Lisesinde okuyan öğrenciler, İmam Hatip Lisesinde ve Meslek Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha az ekonomik şiddete maruz kalmaktadır.

Ölçek toplamında ise fark Meslek Lisesinde ($\bar{X} :2,07$) okuyan öğrenciler ile Fen Lisesinde ($\bar{X} :1,84$) ve Anadolu Lisesinde ($\bar{X} :1,97$) okuyan öğrencilerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında Meslek Lisesinde okuyan öğrenciler, Fen Lisesinde ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazla aile içi şiddete maruz kalmaktadırlar.

5.2.2. Aile Gelir Durumuna Göre Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Algıları

Öğrencilerin aile içi şiddete yönelik algılarını aile gelir durumu değişkenine göre tespit etmek için ANOVA testi uygulanmış ve yapılan analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Aile Gelir Durumuna Göre Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Yönelik Algılarının ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Fiziksel Şiddet	Gruplar arası	8,046	2	4,023	7,440	,001	Düşük gelir düzeyi (\bar{X} :1,96) ile Orta gelir düzeyi (\bar{X} :1,82) arasında
	Gruplar içi	944,107	1746	,541			
	Toplam	952,153	1748				
Sözel Şiddet	Gruplar arası	3,806	2	1,903	3,138	,044	Düşük gelir düzeyi (\bar{X} :2,31) ile Orta gelir düzeyi (\bar{X} :2,21) arasında
	Gruplar içi	1058,859	1746	,606			
	Toplam	1062,665	1748				
Ekonomik Şiddet	Gruplar arası	9,224	2	4,612	7,991	,000	Düşük gelir düzeyi (\bar{X} :1,74) ile Orta gelir düzeyi (\bar{X} :1,59) arasında
	Gruplar içi	1007,702	1746	,577			
	Toplam	1016,927	1748				
Toplam Ölçek	Gruplar arası	5,860	2	2,930	6,955	,001	Düşük gelir düzeyi (\bar{X} :2,07) ile Orta gelir düzeyi (\bar{X} :1,95) arasında
	Gruplar içi	735,492	1746	,421			
	Toplam	741,351	1748				

680

Tablo 7’de görüldüğü gibi *aile gelir durumu* değişkenine göre öğrencilerin aile içi şiddete ilişkin algıları arasında *fiziksel şiddet*, *sözel şiddet* ve *ekonomik şiddet* boyutlarında ve ölçek tamamında anlamlı fark bulunmuştur ($p < ,05$).

Bulunan anlamlı farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucuna göre *fiziksel şiddet* boyutunda fark düşük aile gelir düzeyine (\bar{X} :1,96) sahip öğrenciler ile orta düzeyde aile gelir düzeyine (\bar{X} :1,82) sahip olan öğrencilerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında düşük aile gelir düzeyine sahip öğrenciler, orta düzeyde aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilere göre daha fazla fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar.

Sözel şiddet boyutunda fark düşük aile gelir düzeyine (\bar{X} :2,31) sahip öğrenciler ile orta düzeyde aile gelir düzeyine (\bar{X} :2,21) sahip olan öğrencilerin

görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında düşük aile gelir düzeyine sahip öğrenciler, orta düzeyde aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilere göre daha fazla sözel şiddete maruz kalmaktadırlar.

Ekonomik şiddet boyutunda fark düşük aile gelir düzeyine (\bar{X} :1,74) sahip öğrenciler ile orta düzeyde aile gelir düzeyine (\bar{X} :1,59) sahip olan öğrencilerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında düşük aile gelir düzeyine sahip öğrenciler, orta düzeyde aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilere göre daha fazla ekonomik şiddete maruz kalmaktadırlar.

Ölçeğin tamamında ise fark düşük aile gelir düzeyine (\bar{X} :2,07) sahip öğrenciler ile orta düzeyde aile gelir düzeyine (\bar{X} :1,95) sahip olan öğrencilerin görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında düşük aile gelir düzeyine sahip öğrenciler, orta düzeyde aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilere göre daha fazla aile içi şiddete maruz kalmaktadırlar.

Bulguların Analizi

Hem anket sonuçları, hem de ölçek sonuçlarından elde edilen bulgular doğrultusunda hipotezlerin sınanmasıyla ilgili olarak;

1. TEOG sınavından başarı elde edip iyi okullara yerleşen öğrenciler, gösterdikleri başarı oranında aile içi şiddete maruz kalmadıkları görülmektedir. Buna mukabil başarı seviyesi düştükçe aile içinde yaşanan fiziksel şiddet oranı artış göstermektedir. Bu doğrultuda ailede fiziksel şiddetin yaşanması ile ilgili sonuçlarda Anadolu Lisesi (\bar{X} :1,76) ile İmam Hatip Lisesi (\bar{X} :1,95) ve Meslek Lisesi (\bar{X} :1,97) şeklinde, başarı seviyesi düştükçe ailede şiddet olaylarının daha fazla yaşandığı görülmektedir. Ortalamanın üzerinde bir puan olarak Anadolu Liselerine yerleşen öğrencilerin ailelerinde, düşük puanla öğrenci alan İmam Hatip ve Meslek Liseleri öğrencilerin ailelerine göre daha az şiddet olaylarının yaşanması, aile içinde yaşanan şiddet olaylarının öğrencilerin başarılarını olumsuz etkilediğine bir dayanak sayılabilir.
2. Meslek Lisesi (\bar{X} :1,97)'nde okuyan öğrencilerin ailelerinde yaşanan şiddet, Anadolu Lisesi (\bar{X} :1,76)'inde yaşanan şiddet düzeyinden daha fazladır. Düşük puanlarla Meslek Liselerine kayıt yapan öğrencilerin, Anadolu

Liselerine kayıt yapan öğrencilere göre ailelerinde daha fazla şiddet olaylarına maruz kaldıkları veya şahit oldukları, bunların öğrencilerin başarısı üzerinde olumsuz etki yaptığını sonucu çıkarılabilir.

3. TEOG sınavından en düşük puan alan öğrencilerin yerleştiği okullar olan İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencilerinin ailelerinde görülen şiddet düzeyine ait veriler şu şekildedir: Hatip Lisesi (\bar{X} :1,95) ve Meslek Lisesi(\bar{X} :1,97). Dolayısıyla bu öğrencilerin, başarılı okullara devam eden öğrencilere göre daha fazla şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.
4. Gelir düzeyi bakımından ailelerde yaşanan şiddet ile ilgili veriler şu şekilde tespit edilmiştir: Düşük gelir düzeyi (\bar{X} :2,07) ile Orta gelir düzeyi (\bar{X} :1,95). Bu sonuçlardan hareketle düşük gelir grubunda olan ailelere mensup öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar. Gelir düzeyi bakımından düşük olan ailelerin yaşadığı yoksunluk dolayısıyla öğrencilerin kendilerini yeteri kadar derslerine veremedikleri, başarı gösteremedikleri söylenebilir.
5. Örnekleme oluşturan öğrencilerin mensup olduğu ailelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri, öğrencilerin akademik başarılarını etkilediği elde edilen demografik bilgilerden anlaşılmaktadır. Genel anlamda Bağlar bölgesine devam eden ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları düşüktür, çünkü ailelerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri ortalamanın çok altındadır. Geliri 1600 TL ve altında bulunan ailelerin oranı yaklaşık %55 düzeyindedir. Ailelerin yaklaşık % 90'ı 3000 TL ve altında bir gelire sahiptir. Yine annelerin eğitim düzeyine bakıldığında yaklaşık yarısının okuryazar olmadığı saptanmıştır. Yaklaşık % 30'unun ya ilkokul mezunu olduğu ya da okula gitmediği halde okuryazar olduğu bulgulanmıştır. Yine babaların yaklaşık % 60'ı ilkokul veya altında bir eğitim düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle sosyal, ekonomik ve kültürel yönden düşük düzeyde bulunan ailelere mensup çocukların ekseriyetinin akademik başarılarının da düşük olduğu ortaya konulmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme

Aile içi şiddetin ortaöğretime devam eden öğrencilerin akademik başarılarıyla olan ilişkisinin irdelendiği bu araştırmada; aile içi şiddet türlerinin yaşanmasında gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim seviyesi ve sahip oldukları meslekler gibi unsurların belirleyici birer faktör olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın saptadığı temel bulgu ise, aile içi şiddetin akademik başarı ile ilişkisinin saptanmış olmasıdır.

Ayrıca düşük gelir grubunda bulunan öğrencilerin ailelerinde şiddet türlerinin daha fazla yaşandığı; öğrencilerin akademik başarısının bir ölçütü olarak TEOG sınavlarında başarı kaydeden ve Fen Lisesine yerleşen öğrencilerin ailelerinde en az şiddet türlerine maruz kaldıkları yönünde bulgular elde edilmiştir. Anadolu Lisesine yerleşen öğrencilerin okul türleri içerisinde ailede şiddet türlerine en az maruz kalma konusunda ikinci sırada buldukları, en düşük puanla öğrenci alan okullardan biri olan İmam Hatip Lisesine devam eden öğrencilerin ailelerinden şiddet oranının Fen ve Anadolu Liselerine göre daha fazla yaşandığı; en fazla şiddetin Meslek Lisesi öğrencilerinin bulunduğu ailelerde yaşandığı ve bu ailelerdeki öğrencilerin meydana gelen şiddet türlerine en çok maruz kaldıkları; sözel/duygusal/psikolojik şiddetin bütün okul türlerinde okuyan öğrencilerin ailelerinde en fazla yaşanan şiddet türü olduğu; dolayısıyla aile içinde meydana gelen şiddetin öğrencilerin ders başarısını/akademik başarısını etkilediği yönünde bulgular saptanmıştır.

Böylece birçok yönden dezavantajlı konumda bulunan Bağlar bölgesinde eğitime devam eden öğrencilerin akademik başarılarının düşük düzeyde gerçekleşmesinin nedenleri arasında, sosyoekonomik ve sosyokültürel faktörlerin yanı sıra, aile ortamında yaşanan olumsuz ilişkiler ve ortaya konulan şiddet davranışlarının etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda çocukların, aile bireyleri arasında yaşanan şiddete tanıklık etmelerinin veya şiddete doğrudan maruz kalmalarının, okuldaki akademik başarı düzeyi ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle, aile içi şiddetin sosyokültürel ve sosyoekonomik özellikleri açısından düşük düzeyde bulunan ailelerde daha fazla yaşandığı sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde elde edilen verilere dayalı olarak, ailelerde yaşanan şiddet türlerinin düzeyi düşükçe öğrencilerin akademik başarılarında artış meydana geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırmanın temel bulgularından hareketle öğrencilerin akademik başarılarının arttırılabilmesi için aile içi şiddet ile mücadele edilmesinin gerekli ve zorunlu olduğunu belirtmek mümkündür. Aynı şekilde, şiddet yaklaşımları ile çocuklarda akademik başarıyı gerçekleştirmek mümkün olmadığı gibi eğitimde şiddet tutumunun benimsenmesinin de ilkel ve kabul edilemez bir yöntem olduğu konusunda ebeveynlerin bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

Kaynakça

- Arslan, S. (2008). Ailenin İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı Üzerindeki Etkisi: Ümraniye İçesi Örneği. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Avcı, N., Gürler, A. (2014). Aile İçi Şiddetin Çocuğun Suça Yönelmesi Üzerindeki Etkisi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Yıl:1, Sayı:1, 172-182.
- Ayan, S. (2010). Aile ve Şiddet, Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet. Ankara: Ütopya Yayınevi,
- Ayman, Z., Şenol, N. (2015). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015.
- Batman, D., Yiğit, N. (2016). Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörleri Belirleme Ölçeği: Geliştirilmesi, Güvenirliliği ve Geçerliliği. Kastamonu Eğitim Dergisi, (Ocak 2016), Cilt:24, No:1, 217-232.
- Baygal, A. (2016). Şiddetin Aile İçi Görünümleri. Nurşen Adak (Ed.), Değişen Toplumda Değişen Aile içinde (s.177-199). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bayındır, N. (2010). Aile İçinde Yaşanan Şiddete Karşı Çocuğun Gösterdiği Tepkiler. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar 2010, Sayı:2, 1-9.
- Bulut, M. (2010). Şiddet ve Çocuk. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Cummings, E. M., Davies, P. T. (2014). Çocuklar ve Evlilik Çatışması (Gül Şendil Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Çelik, G. (2017). Öldüren Erkek(lik)ler. İstanbul: Renas Yayıncılık.
- Demircan, Y. S., Tanrıseven, I. (2014). 5.Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçi Etkinlik ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:7, Sayı:35, 515-535.
- Engström, G. (2013). Aile İçi Şiddet: Çaresi Ne?. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Erdal, C. (2012). Medyanın Efendisi Şiddet. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Eryörük, Z. (2016). Şiddetin Paradoksları. Fulya Algın Toprak (Ed.), İçimizdeki Şiddet Ruhsaldan Toplumsala Şiddet Görüngüleri içinde (s. 223-230). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Genç, Y. (2016). Gençleri Fiziksel Şiddete İten Sebepler, Öğrenme Yolları ve Şiddet Eğilimleri. International Journal of Social Science, Yaz-2016, Sayı:44, 51-62.
- Gözütok, D. (2008). Eğitim ve Şiddet. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hökelekli, H. (2007). Çocuk ve Gençlerde Şiddet Olgusu ve Önlenmesine Yönelik Öneriler. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 14, 61-78.

- Ioannou, M. (2011). Aile içi Şiddet. David Canter (Ed.), Suç Psikolojisi içinde. Ankara: İmge.
- İbiloğlu, A. O. (2012). Aile İçi Şiddet. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, Cilt:4, Sayı:2, 204-222.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara.
- Kabasakal, Z. T. (2005). Aile İçindeki Şiddetin Çocuktaki Uyum Sorunlarıyla Bağlantısı. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:18, 24-26.
- Kahraman, M. S., Çokamay, G. (2016). Aile İçi Şiddet ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri: Temel Kavramlar, Güvenlik Planı Hazırlama ve Alternatif Tedavi Model Örnekleri. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2016:8. İnternet üzerinden 07.01.2018 tarihinde <http://www.cappsy.org> adresinden erişildi.
- Kalyoncu, H. (2014). Aile İçi Şiddet ve Şiddet Ortamında Çocuklar. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Kanuri, M. C. (2009). Domestic Violence And Its Influence On Pupils Academic Performance And School Participation: A Case Study Of Kiandutu Slum – Thika Municipality-Kenya. A Thesis Submitted to the Graduate School in Partial Fulfilment of the Requirements for the Award of the degree of Master of Education in Guidance and Counselling of Egerton University.
- Karabağ, İ. (2010). Dil ve Şiddet. İstanbul: İkaros Yayınları.
- Kaymak Özmen, S. (2004). Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:37, Sayı:2, 27-39.
- Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 9(1), 96-83.
- Kenç, M. F.; Oktay, B. (2002). Akademik Benlik Kavramı ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt:27, Sayı:124, 71-79.
- Keser, İ. (2011). Çocuk Cinsel İstismarı; Diyarbakır Örneği. Ankara: Karahan Kitabevi.
- Kızmaz, Z. (2006/a). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs 2006, Cilt: 30, No:1, 47-70.
- Kızmaz, Z. (2006/b). Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, 247-267.
- Kızmaz, Z. (2013). Modernleşme ve Suç: Kuramsal Açından Bir Bakış. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 1, 229-240.
- Kızmaz, Z., Bilgin, R. (2010). Sokakta Çalışan/Yaşayan Çocuklar ve Suç: Diyarbakır Örneği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:9, Sayı:32, 269-311.
- Kocadaş, B., Özgür, Ö., Özbulut, M. (2010). Gençlik ve Şiddet; Toplumsal Alanda Şiddetin Yükselişi. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Koç, B. (2011). Okullarda Şiddet. İstanbul: Eyazı Yayınları.
- Lök, N., Başoğlu, C., Öncel, S. (2016). Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Psikososyal Desteğin Önemi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, Cilt:8, Sayı:2, 155-161.

- Mayda, A. S., Karaçor, K., Erdem, G. U., Kırca, N., Urgan, U. (2006). Öğrencilerin Üniversite Giriş Puanları İle Aile İçi Şiddete Maruz Kalmaları Arasındaki İlişki ve Şiddete Karşı Tutumları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 5(3), 176-186.
- Memiş, E. (2014). Kadına Yönelik Şiddet ve Ev-İçi Şiddet, Ankara: Savaş Kitabevi.
- Njambi, N. D. (2014). Effects Of Domestic Violence On Academic Performance Of Public Secondary Schools: A Case Of Muguga Location, Kiambu County, The University Of Nairobi.
- Odman, M. T., Odman, L. (2017). Erkekler de Şiddet Mağduru, Adana: Karahan Kitabevi.
- Okumuş, E. (2014). Doğamızdaki Şiddet. İstanbul: Siyah Beyaz Yayınları.
- Özgentürk, İ., Karğın, V., Baltacı, H. (2012). Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:14(4), 55-77.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., Baysan Arabacı, L. (2011). Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2011:2(2), 53-60.
- Öztürk, E. (2017). Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Polat, E. (2017). Yoksulluk ve Şiddet Kısacasında Kadın. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları,
- Polat, O. (2017). Şiddet. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-analiz Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, Cilt:31, Sayı:3, 609-627.
- Savrun, M. (2000). Şiddetin Nörobiyolojisi. İbrahim Balcıoğlu (Ed.), *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet içinde* (ss. 1-11). İstanbul: Yüce Grup Yayıncılık.
- Sevim, Y., Ataş, S. (2015). Üniversite Gençlerinde Şiddet Eğilimliliği ve Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Bakış Açıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 1, 285-301.
- Sığırı, Ü., Gürbüz, S. (2011). Akademik Başarı ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Savunma Bilimleri Dergisi*. İnternet üzerinden 02.02.2018 tarihinde http://dergipark.ulakbim.gov.tr/khosbd/article/view/5000050131/500004739_6 adresinden erişildi.
- Şahin, F., Beyazova, U. (2001). Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151. İnternet üzerinden 02.02.2018 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/milli_egitim_dergisi/151/sahin_beyazova.htm adresinden erişildi.
- Şenol, D., Mazman, İ. (2014). Çocuğa Uygulanan Şiddet: Türkiye Özelinde Sosyolojik Bir Yaklaşım. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (26), 11-17.
- Tekin, Ü. (2011). Şiddet. Ankara: Orient Yayınları.
- Tuzcuoğlu, N. (2010). Şiddet ve Şiddete Neden Olan Etkenler, Çözüm Yolları. Adem Solak (Ed.), *Aile ve Şiddet içinde* (ss.193-219). Ankara: Hegem Yayınları:29.

- Üstün, A., Yılmaz, M., Kırbaş, Ş. (2007). Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler. Adem Solak (Ed.), Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu içinde (ss. 109-131). Ankara: Hegem Yayınları:11.
- Zorlu, Y. (2016). Medyadaki Şiddet ve Etkileri. Humanities Sciences, 2016:11(1), 13-32.